

РИЧКА М.А.,
Інститут міжнародних відносин НАУ,
старший викладач кафедри міжнародних
економічних відносин і бізнесу, к.е.н.

ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: БАНКІВ І СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Анотація. Проведено дослідження ролі прямих іноземних інвестицій фінансового сектору України на сучасному етапі, де основна увага приділена присутності капіталу нерезидентів у вітчизняних банках та страхових компаніях. Проаналізовані останні тенденції розвитку цих інституцій, й обґрунтовано висновки щодо іноземного капіталу в фінансових установах України в умовах фінансово-економічної глобалізації.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, капітал, нерезиденти, фінансовий сектор, банки, страхові компанії.

Аннотация. Проведено исследование роли прямых иностранных инвестиций финансового сектора Украины на современном этапе, где основное внимание уделено присутствию капитала нерезидентов в отечественных банках и страховых компаниях. Проанализированы последние тенденции развития этих институций, и обоснованы выводы относительно иностранного капитала в финансовых учреждениях Украины в условиях финансово-экономической глобализации.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, капитал, нерезиденты, финансовый сектор, банки, страховые компании.

Annotation. Made a research of the foreign direct investment role in the financial sector of Ukraine at the present stage, where the main attention is paid to the presence of capital residents in domestic banks and insurance companies. Recent trend developments of these institutions were analyzed and opinions according foreign capital in financial institutions of Ukraine were justified in the conditions of financial and economic globalization.

Keywords: foreign direct investment, capital, non-residents, financial sector, banks, insurance companies.

Актуальність та постановка проблеми. В умовах глобалізації фінансових ринків і лібералізації руху капіталів помітно активізувалася міжнародна діяльність банків. Проникнення іноземного капіталу в національні банківські системи як промислово розвинених, так і країн із перехідною економікою, набуло широких масштабів і стало переважаючою тенденцією в розвитку світової економіки. Сучасна епоха позначена переважною орієнтацією на банківський протекціонізм й поетапною лібералізацією доступу нерезидентів на ринки фінансових послуг країн. Банки з іноземним капіталом є одними з основних провідників прямих і портфельних інвестицій з-за кордону, яких особливо гостро потребують країни з перехідною економікою. Іноземні банки певною мірою сприяють рекапіталізації й реструктуризації кредитно-фінансових систем. Нерезиденти банків підвищують якість банківського менеджменту, збільшують прозорість обліку та звітності, підсилюють диверсифікацію банківських послуг. Водночас, лібералізація доступу іноземного капіталу в банківські системи для національних органів банківського нагляду й регулювання поставила цілу низку серйозних запитань щодо координації їх дій, часткового перегляду національного банківського законодавства тощо. Поряд з цим не менш проблематичним є питання розвитку страхового ринку України, де ринкові трансформації економіки зумовлюють підвищення його ролі в умовах невизначеності та ризиковості економічних, політичних, соціальних та екологічних процесів. Дослідження участі іноземного капіталу в розвитку національних кредитно-фінансових систем є досить актуальним й відкритим питанням. Саме тому необхідно вивчити всі аспекти діяльності іноземного капіталу в банківській та страховій системах України в контексті загальносвітового досвіду.

Мета. Метою дослідження є узагальнення теоретичних та методичних аспектів іноземного інвестування сучасних банківського та страхового секторів України, виявлення основних тенденцій трансформації та обґрунтування перспективних напрямків розвитку.

Аналіз останніх публікацій. Вивченням основних аспектів міжнародної діяльності фінансових установ плідно займалися західні, російські та українські автори. Серед зарубіжних економістів та фахівців зазначимо: П. Роуза, Дж. Даніела, П. Дорнбуша, Е. Крокетта, П. Кругмана, К. Ліндгрена, Ф. Ліса, Л. Мауєра, Ф. Мішкина, М. Обстфельда, Л. Радебу, Дж. Сакса, Дж. Сінкі мол., С. Фішера, Е. Шенга, М. Енга. Серед російських економістів, які займалися розробкою загальних і спеціальних питань міжнародної діяльності банків, виділимо праці В. Красавіної, В. Новікова, В. Попова, Д. Сміслова, Н. Смородінської, В. Шенаєва. Сучасними українськими науковцями окресленої проблематики є В. Гейц, Н. Шелудько, О. Барановський, З. Васильченко, В. Коваленко та ін.

Не дивлячись на те, що найважливіші аспекти іноземного інвестування банків і страхових компаній знайшли відображення у зарубіжній, й в українській економічній літературі, окремі проблеми все ж таки залишаються не дослідженими і потребують детального аналізу.

Виклад основного матеріалу. Інституційна структура фінансового сектора – це багаторівнева система взаємопов'язаних елементів: інститути-організації, що функціонують у фінансовому секторі (НБУ, інші депозитні фінансові установи, страхові компанії і недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи, окрім перерахованих, допоміжні фінансові установи); держава, яка встановлює формальні правила взаємодії економічних суб'єктів у фінансовому секторі та контролює їх дотримання усіма учасниками через органи-регулятори (Національний банк, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР), Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг (Держфінпослуг), Антимонопольний комітет, Державна податкова адміністрація, Державне казначейство, Державна митна служба, Фонд державного майна); інші сектори економіки, які забезпечують повноцінне функціонування фінансового сектора через встановлення попиту-пропозиції на фінансові ресурси [6]. Фінансовий сектор України – це набір інститутів, інструментів та законодавчої бази, що дозволяють здійснення операцій у формі взяття та погашення боргів, тобто надання кредитів, і який включає в себе як банківські так і небанківські інститути. Важливе місце в фінансовій системі приділяють ролі банків та страховим компаніям з іноземним капіталом, які сприяють залученню іноземних інвестицій і розширенню ресурсної бази соціально-економічного розвитку.

Оцінюючи загальний обсяг фактичних іноземних інвестицій в економіку України 2011 року вкладено 6473,1 млн дол. США, що на 11,6% більше за обсяг інвестицій на початок 2010 р. Загальний обсяг ПІІ (акціонерний капітал) в економіку України на 31.12.2011 р. становив 49362,3 млн дол. США, що на 10,2% більше порівняно з обсягами інвестицій на початок 2011 року, що в розрахунку на одного українця становить 1084,3 дол. США [13].

При дослідженні частки іноземного капіталу за секторами економіки виявлено, що іноземні інвестиції розподіляються нерівномірно, а на такі галузі економіки як фінансовий сектор та промисловість, в тому числі переробна промисловість і металургійне виробництво, припадає найбільше ПІІ. Також, можна виокремити сферу послуг, яка займає друге місце за кількістю інвестицій (торгівля, ремонт автомобілів, інжиніринг і т.д.), що зображено на рисунку 1.

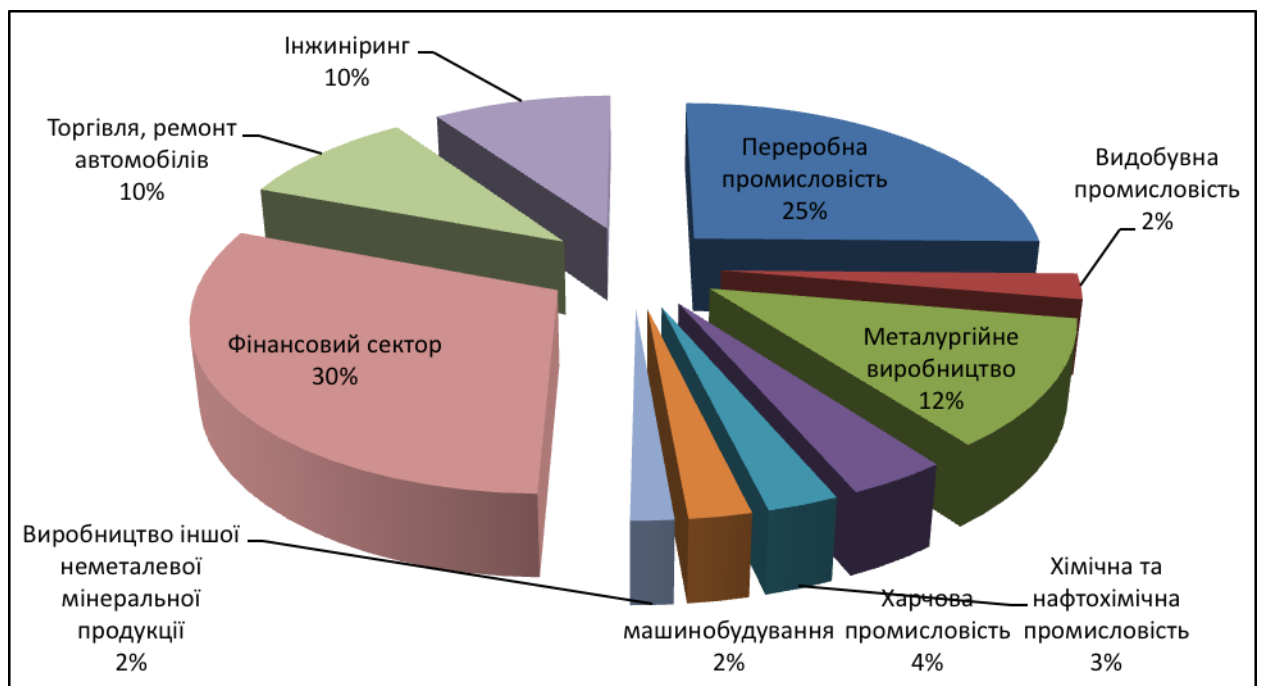

Рис. 1. Частка іноземного капіталу по секторах економіки України

Примітка. Побудовано автором за даними Національного банку України.

Аналізуючи потік прямих іноземних інвестицій з 2003 року по 2011 роки можна прогнозувати перспективу до їх збільшення в наступних роках. З рисунку 2 видно, що навіть у роки фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. загальна кількість інвестицій не скоротилась, що показує привабливість української економіки для інвесторів [5].

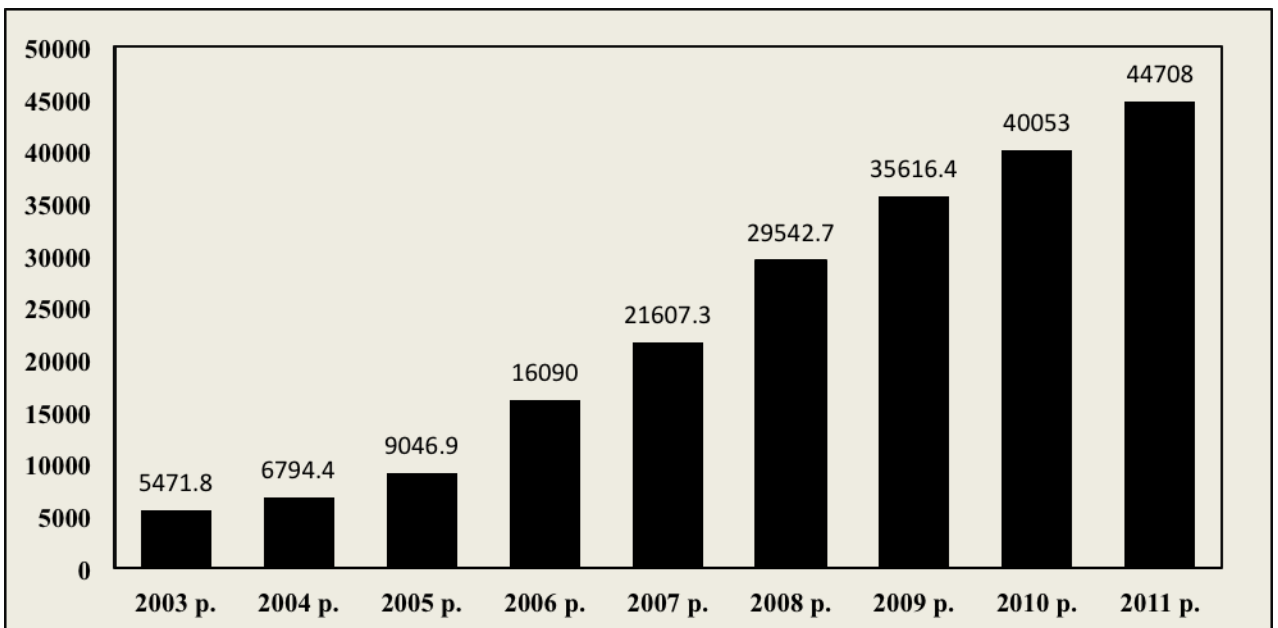

Рис. 2. Вклад іноземного капіталу в економіку України 2003-2011 рр. (млрд дол. США)
Примітка. Побудовано автором за даними Національного банку України.

Інвестиції в Україну надійшли із 128 країн світу. У десятку основних країн-інвесторів, на які припадає більш як 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 12,64 млрд дол. США, Німеччина – 7,38 млрд дол. США, Нідерланди – 4,82 млрд дол. США, Російська Федерація – 3,59 млрд дол. США, Австрія – 3,42 млрд дол. США, Велика Британія – 2,5 млрд дол. США, Франція – 2,23 млрд дол. США, Швеція – 1,74 млрд дол. США, Віргінські Острови (Велика Британія) – 1,6 млрд дол. США і США – 1,043 млрд дол. США (див. рис. 3).

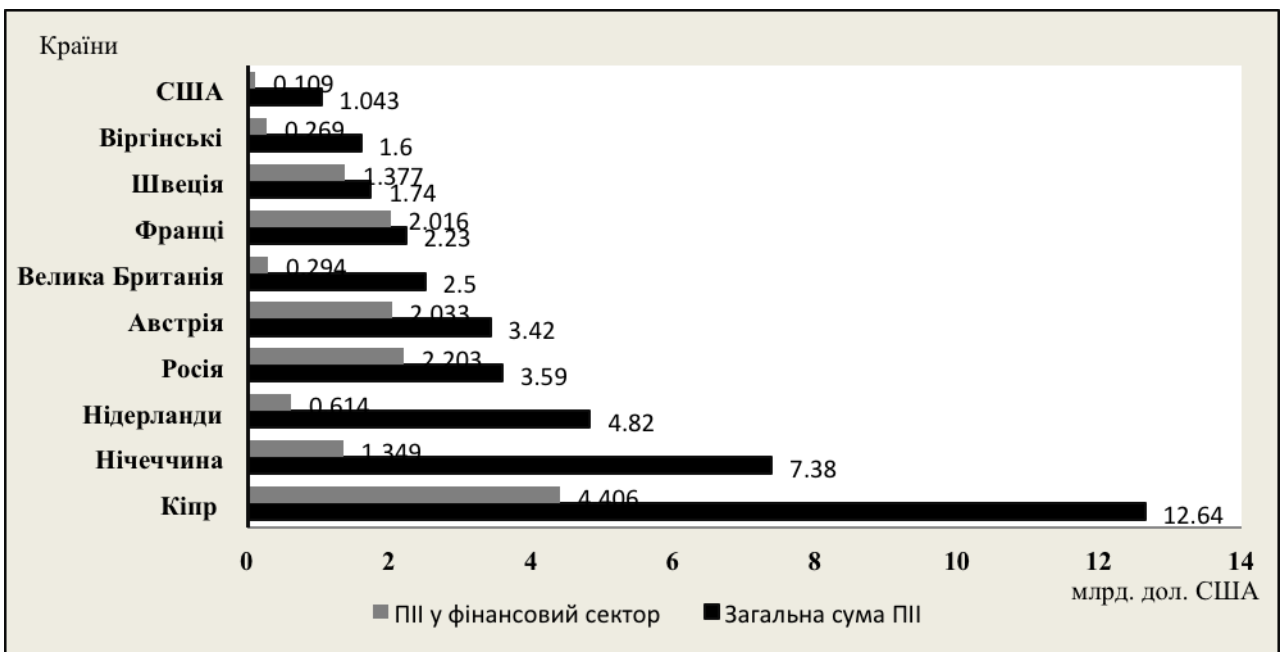

Рис. 3. Вклад іноземного капіталу в економіку України у 2011 р. (млрд дол. США)
Примітка. Побудовано автором за даними Національного банку України.

Щодо фінансового сектору, то на сьогодні іноземний капітал в ньому представлений 26 країнами. Найбільшу частку в загальній сумі іноземного капіталу становить капітал Росії (24,5%), Кіпру та Франції (12,3% і 11,1%), Австрії (10,4%), Швеції (10,0%), Німеччини (8,0%), Нідерландів (5,9%) [13].

З рисунка 3 помітно, що такі країни як Франція, Швеція, Росія і Австрія більшу частину інвестицій вкладають саме у фінансовий сектор України. Натомість Кіпр, Німеччина і Нідерланди, при тому, що є найбільшими інвесторами в економіку України, у фінансовий сектор інвестують незначну частку. Це може бути результатом їх невпевненості у рівні стабільності і ризикованості таких вкладень. Щодо оцінки сфер економіки України за рівнем привабливості, то серед закордонних інвесторів фінансовий сектор з поміж усіх

галузей промисловості займає третє місце (8,5% від загального обсягу залучених ПІІ в Україну), після харчової промисловості (15,7%) та торгівлі [5].

Вітчизняний фінансовий сектор станом на 2012 рік характеризується такими показниками: функціонують 178 банків, 453 страхові компанії, 652 кредитні спілки, 444 ломбарди, 339 компаній з управління активами, 102 недержавних пенсійних фондів та понад 950 інвестиційних фондів різного типу. Випущено в обіг цінних паперів загальним обсягом понад 456,3 млрд грн. Активи вітчизняної банківської системи становлять близько 1042,0 млрд грн, 64,8 % яких припадало на кредитні операції банків. Активи страхових компаній досягли 45,92 млрд грн. Активи кредитних спілок склали 4,1 млрд грн. Обсяг активів ломбардів 836,7 млн грн. Активи інших небанківських кредитних установ склали 1,04 млрд грн. Діє 80 фінансових компаній, що мають право надавати послуги з факторингу, та 72 фінансових компаній, які мають дозвіл на укладання договорів з фінансового лізингу. Усього впродовж 2011 року ними було укладено договорів факторингу на суму 485 млн грн, а обсяг операцій з фінансового лізингу склав 20,2 млрд грн. Ліцензію на право залучати кошти установників управління майном з метою фінансування будівництва житла мають 87 фінансових компаній, які впродовж 2011 року створили 70 Фондів з фінансування будівництва (ФФБ) та залучили коштів на загальну суму 7,72 млрд грн [4; 7; 11; 12].

В Україні поступово нарощуються обсяги виробництва, що створює додаткові можливості для посилення ролі фінансового ринку в економічному розвитку країни, оскільки виникає необхідність в залученні додаткових обсягів фінансових ресурсів. Основними причинами збільшення частки банків з іноземним капіталом є те, що іноземні банки вже не можуть розширювати свою діяльність на національних ринках, оскільки вони вже отримали максимально можливу частку ринку згідно антимонопольного законодавства. Так в країнах Бенілюксу, Великобританії, Ірландії, Швеції банківський ринок вже висококонцентрований. Також на діяльність банків тисне розвиток різноманітних способів залучення коштів позичальниками поза банками, що змушує їх збільшувати обсяги операцій. Розподіл банківських активів України, що контролюються нерезидентами за 2011 р. зображено на рисунку 4.

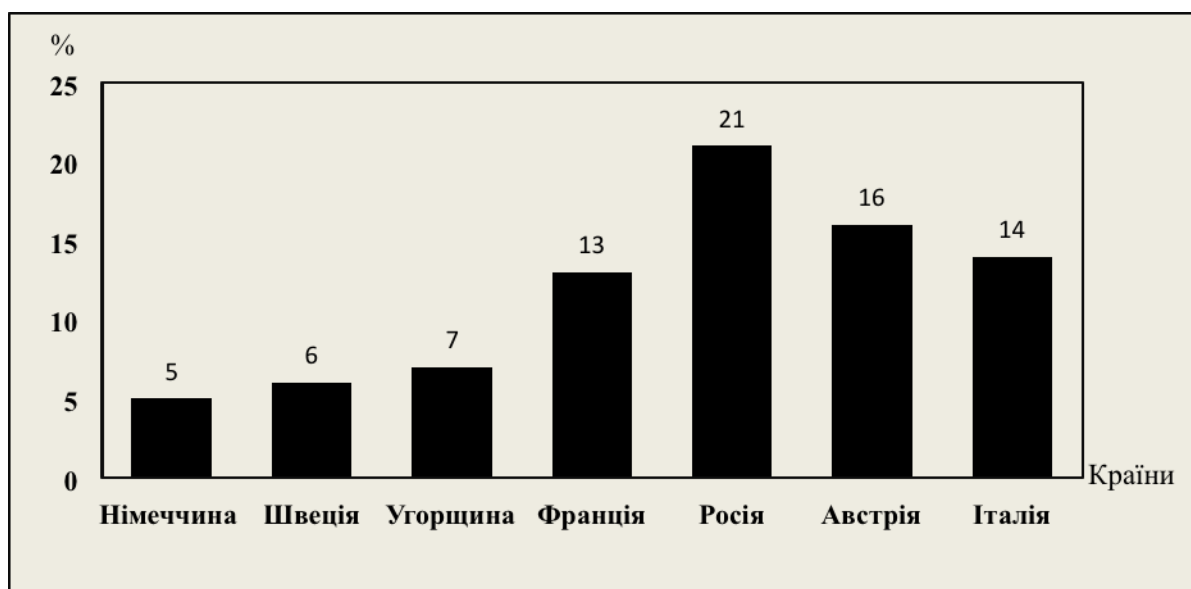

Рис. 4. Частка країн-імпортерів в загальних іноземних активах України, %

Примітка. Побудовано автором за даними Національного банку України.

За період з 2001 року до 2011 року кількість діючих банків в Україні зростає з 153 до 178 установ. На фоні чого значно збільшилася кількість банків з іноземним капіталом: з 22 до 51 банків, у тому числі зі 100%-им іноземним капіталом – зі 7 до 18 установ. Станом на 2011 рік частка банків з іноземним капіталом становила 35,2% [11]. До основних країн-інвесторів в банківський сектор України відносять Росію, Австрію, Франція та Італію. Для прикладу, більш детально розглянемо частку австрійського і російського капіталу у загальних активах українських банків (див. табл. 1 і табл. 3).

Так материнська компанія ВТБ банку прямо підпорядкована уряду Росії, дочірній банк Сбербанку – Центральному банку Російської Федерації. Ключовим акціонером Банка Москви, що контролює БМ Банк є уряд Москви. «Внешэкономбанк» розглядається урядом Росії як національний банк розвитку, фінансовий посередник між державою та бізнесом, інструмент реалізації державної економічної політики, для вирішення задач, серед яких підтримка експорту російської продукції [13].

Таблиця 1

Активи банків з російським капіталом

Банк	Прямий іноземний власник	Опосередкований власник	Кредити, 01.09.2011, млн.грн.	Приріст кредитів за II квартал 2011р.	Депозити, 01.09.2011, млн. грн.	Приріст депозитів за II квартал 2011р.
АЛЬФА-БАНК	ABH UKRAINE LIMITED (Кіпр)	Альфа-банк	24764	-11,7	16227	-15,3
ВТБ БАНК	ВТБ	Уряд Росії	23358	-6,2	5431	7,6
ПРОМІНВЕСТ БАНК	«Внешэконом-банк»	Уряд Росії	н/д	н/д	н/д	н/д
СБЕРБАНК РОСІЇ	Сбербанк	ЦБ Росії	3448	-8,6	1977	-5,7
БМ БАНК	АКБ «Банк Москвы»	Уряд Москви	2296	-2,9	1341	-7,3
БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	RCF EUROPE N.V.	Ренесанс Капітал Групп	670	-46,4	742	-17,9

Джерело: Рейтинг найбільших українських банків [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrinform.biz/news/7439/>.

Австрійські банківські холдинги також зосередились на стратегії проникнення в банківську систему України, яка є надзвичайно перспективною в сфері іпотечного та споживчого кредитування. В Україні працюють дочірні компанії двох італійських конкурентів, фінансових груп Unicredit – інтереси групи представляють Укрсоцбанк і Унікредитбанк, та Intesa Sanpaolo – Правексбанк. Французькі інвестори в Україні володіють системним універсальним Укрсиббанком, спеціалізованим на корпоративному секторі Каліон банком, а також дрібнішими Індекс банк та Профінбанк (див. табл. 2.).

Таблиця 2

Представництва італійських і французьких банків в Україні

Іноземний представник	Український банк
Банки з італійським капіталом	
Unicredit	Унікредитбанк
	Укрсоцбанк
Intesa Sanpaolo	Правексбанк
Банки з французьким капіталом	
BNP Paribas Group	Укрсиббанк
	Каліон банк
	Індекс банк
	Профінбанк

Примітка. Побудовано автором за даними Національного банку України.

Таким чином темпи опанування іноземними банками вітчизняних фінансових ринків досить високі. Якщо приплив зарубіжного капіталу належним чином регулюється і контролюється, структура банківської системи поліпшується, банки одержують більше стимулів для виходу на міжнародні ринки, динамічніше розвиваються місцеві ринки, стає ефективнішим трансмісійних механізм грошово-кредитної політики, а процентна ставка знижується. Основним чинником привабливості національної банківської системи для іноземних банків є отримання вищого прибутку за умови прийнятної ризику. Частка іноземного капіталу залежить від величини банківської чистої маржі, прибутковості банківського сектора, кредитоспроможності країни, економічної і політичної стабільності, торгових зв'язків, особливостей банківських систем, економічних чинників.

Банки з австрійським капіталом у II кварталі 2011 року.

Банк	Прямий іноземний власник	Опосередкований власник	Кредити, 01.09.2011р., млн грн	Приріст кредитів за II квартал 2011р.	Депозити, 01.09.2011р., млн грн	Приріст депозитів за II квартал 2011р.
РАЙФАЙ-ЗЕН БАНК АВАЛЬ (Аваль)	Raiffeisen International	RZB	49007	-10,5	25845	-5,1
ЕРСТЕ БАНК (Престиж)	Erste Bank	Erste Group	6167	-7,8	1135	131,1
ФОЛЬКС-БАНК (ЕЛЕКТРОНБАН)	Volksbank International	Volksbank AG	2299	-11,4	420	-5,0

Джерело: Рейтинг найбільших українських банків [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrinform.biz/news/7439/>.

Як правило іноземний банківський капітал не несе тих витрат, пов'язаних з неформальним виконанням обов'язків місцевих банків перед політичними структурами і участю в тіньових механізмах. Прихід іноземних банків корелюється із зниженням чистої маржі національних банків. Чим менше перешкод для приходу іноземного капіталу, тим менша маржа у національних банків, тим більші накладні витрати, обумовлені необхідністю підвищення заробітної плати, а також вища управлінська та організаційна ефективність.

Тенденція до збільшення присутності іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі є очевидною. При цьому іноземні фінансові групи не розпорошують своїх капіталів, а купують виключно великі, розгалужені та стабільні банки. При цьому важливим аспектом є те, що такі процеси відбуваються за умов недостатньої капіталізації вітчизняних банків порівняно з європейськими [3, С.162]. У порівнянні з іншими країнами Центральної та Східної Європи входження іноземного капіталу на вітчизняний ринок відбулося повільними темпами, зокрема зростання інтеграційних процесів спостерігається починаючи з 2004 року. Це пов'язано з низькою ефективністю та великою концентрацією ризиків, які мали місце на етапі становлення української банківської системи. Проте паралельно з розвитком вітчизняного фінансового ринку та стабілізації економічних процесів інвестиційна активність неухильно підвищувалась. Аналітичні дані свідчать про зменшення активності іноземних банків з приводу експансії до України, як і до інших країн Східної Європи в цілому. Пік даного процесу припав на початок економічної кризи у 2008 р., коли частка іноземного капіталу в банківській системі України становила 36,7% [3].

У наш час ведеться багато дискусій з приводу причин такої стрімкої експансії іноземних інвестицій в банківський сектор, серед них зокрема варто приділити увагу наступним: 1) значно жорсткіша конкуренція, уповільнення темпів зростання ресурсної бази та, як наслідок, менші прибутки; 2) великі перспективи розвитку в країнах експансії капіталу та можливість розширення спектру послуг внаслідок нерозвинутості місцевих фінансових ринків. Так зокрема відсотки за кредитами в країнах Західної Європи знаходяться на рівні 4-6%, тоді як в Україні відсотки за гривневими кредитами становлять понад 20%. На фоні до кризового значного зростання банківських активів (50-75% щороку) банківський ринок України став вагомим інвестиційним сектором для міжнародних фінансових груп. Таким чином значна присутність іноземного капіталу в банківському секторі несе в собі не лише гучні переваги, про які так часто говорять експерти, а реальні загрози, пов'язані з порушенням рівності конкурентних можливостей та втратою контролю з боку держави над фінансовим сектором країни.

Якщо розглядати небанківські інститути, то яскравим прикладом є страхові установи. З кожним роком національна галузь страхування стає дедалі привабливішою для інвесторів: 51 українських страховиків станом на 2011р. мають у статутному фонді частку іноземного капіталу. У 15 українських страховиків інвестиції іноземних компаній шляхом придбання часток у статутному капіталі становлять 31% і вище. І за прогнозами аналітиків ринку ця частка буде зростати. Оптимальним було б, щоб частка участі становила близько 50%, а не 90-95% як це відбулося в Польщі, Угорщині та інших країнах [13].

Сьогодні іноземний інвестор не дивлячись на складність і непрозорість страхового ринку бачить, що він все ж таки демонструє одну з найбільших динамік росту серед секторів економіки України. Середньорічні темпи зростання класичного ринку страхування за період з 2009 по 2011 роки становили 13%. Про значний потенціал росту українського ринку страхування говорять такі факти: по-перше, маємо один з найнижчих рівнів проникнення страхових продуктів серед країн Центральної та Східної Європи

(адже страхуванням в Україні охоплено лише 10% ризиків) і по-друге, поступовий ріст ВВП позитивно впливатиме на розвиток та ріст самого ринку страхування [12].

Якщо поглянути на те, які компанії останніми роками вийшли на вітчизняний ринок, то можна зауважити, що у своїй більшості це впливові учасники як національних, так і транснаціональних страхових ринків (див. табл. 4.). Вихід на новий неосвоєний ринок для іноземних інвесторів є необхідністю. У більшості західних країн застраховані до 90% ризиків, тобто можливості для розвитку страхових компаній майже вичерпані, і у цьому разі проникнення на ринки інших країн просто неминуче, враховуючи те, що в Україні застраховано менше ніж 10% ризиків, а на ринку страхування життя і того менше – 1% [12].

Таблиця 4

Перелік страхових компаній за участю іноземного капіталу на страховому ринку України

Країна походження	Іноземна компанія – засновник (акціонер)	Дочірня українська страхова компанія
Австрія	Wiener Stadtische	СК «Юнітер»
		СК «Глобус»
	Grazer Wechselseitige (Gra We)	СК «Граве Україна»
		WSV
Італія	Generali Group	СК «Гарант-Авто»
		СК «Гарант-Лайф»
Німеччина	ERGO	СК «ЮТИКО»
Нідерланди	Fortis	СК «Еталон - Життя»
Польща	PZU	PZU - Україна
США	AIG	ALICO – AIG Life
Росія	ИНГОССТРАХ	СК «ИНГО Україна»
		СК «ПРОСТО - страхування»
		СК «ПРОСТО – страхування. Життя і пенсія»
	РОСНО – Allianz	СК «Allians – РОСНО – Україна»
		СК «РОСНО - Україна»
Росгосстрах	СК «Провідна»	
Франція	BNP ParibasGroup	СК «Український страховий альянс»

Джерело: Рейтинг найбільших українських банків [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrinform.biz/news/7439/>.

Світовий досвід розширення присутності страхових компаній з іноземним капіталом дає можливість виділити такі особливості: страхові компанії з іноземним капіталом концентрують свою діяльність насамперед на роботі із страхувальниками – фізичними особами; іноземні страхові компанії значний інтерес виявляють до страхування життя; останніми роками частка страхових активів, які контролюють іноземні страховики, постійно зростає; проникнення іноземного страхового капіталу на національні фінансові ринки зазвичай позитивно впливає на конкурентоспроможність місцевої страхової системи [12]. Схеми виходу на страховий ринок України, які застосовують іноземні інвестори, найчастіше передбачають відкриття дочірньої компанії або купівлю вітчизняної страхової компанії із подальшим інвестуванням значної кількості фінансових ресурсів. При цьому іноді операції можуть проводитися не прямо, а через афільовані компанії, як це відбувалось у випадку входу на український ринок німецької страхової групи «Allianz» через російську компанію «РОСНО-Allianz». При купівлі компанії з розвинутою мережею філій, налагодженими каналами реалізації страхових послуг інвестори привносять новітні технології збуту та корпоративні традиції роботи. При купівлі дрібних і маловідомих компаній інвестор змінює назву, стратегію просування на ринку, яка повністю запозичує методи роботи материнської компанії [14].

Аналіз доступної інформації щодо цін на страхові компанії вказує на досить велику різницю цін навіть на схожі компанії (див. табл. 5.). Всі розглянуті компанії на момент придбання перебували в першій двадцятці. За словами експертів ринка досить велика маржа між цінами пояснюється різними умовами угод. Однак, все-таки очевидно, що мінімальна вартість навіть неконтрольного пакета акцій становить 40 % від сум валових страхових платежів. Максимальне значення цього коефіцієнта поки становить 1,5 для ризикових видів страхування (показник P/S в таблиці).

Вартість страхового бізнесу України

Покупець/Рік угоди	Назва страхової компанії	Капіталізація страховика млн. дол. США	Участь іноземного капіталу		Страхові платежі	P/S
			млн. дол. США	%		
Ризикові види страхування						
Generali Vienna Group, 2006	Страхова група «Гарант»	90,0	45,0	50	59,7	1,51
Туран Алем, 2006	Оранта	65,2	38,71	59	77,6	0,84
UNIQA Group Austria, 2006	Кредо-Класік	12,85	4,5	35	33	0,38
PZU SA, 2005	Скайд-Вест	15,9	11,9	76	13,7	1,16
РЕСО-Гарантія, 2004	Укрінмедстрах	16,66	10,0	60	11	1,51
Ингосстрах, 2004	Остра-Київ	11,4	7,0	61	25	0,46
Страховання життя						
Fortis, 2006	Еталон-Життя	9,7	9,7	100	3,23	3,00

Джерело: Рейтинг найбільших українських банків [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ukrinform.biz/news/7439/>.

Сегмент страхування життя взагалі є дуже привабливим для іноземних інвесторів і, незважаючи на більш скромні обсяги страхових платежів у порівнянні з ризиковими видами, інтерес до нього проявляється не менший. Пояснюється це, по-перше, великою потенційною місткістю ринку країни з населенням в 46 млн чоловік, а по-друге, абсолютно нерозвиненістю цієї послуги, і як наслідок, низьким рівнем конкуренції. Слід зауважити, що сьогодні в сегменті страхування життя іноземці відіграють домінуючу роль: 50% валових премій у цьому секторі припадає на три потужні страхові організації, серед яких австрійська Grawe Ukraine та американська Alico AIG Life [12].

Основними критеріями вибору страхових компаній іноземними інвесторами є такі: робота в реальному страховому бізнесі, наявність широкої філіальної мережі (присутність у Києві), наявність портфеля страхових продуктів, як для корпоративних, так і для приватних клієнтів, наявність достатнього числа кваліфікованого персоналу. Концентрація іноземного капіталу на страховому ринку України має як позитивні, так і негативні чинники, які суттєво впливають на продавців страхових послуг, на споживачів і на державу в цілому. З точки зору споживачів страхових послуг це призведе до збільшення кількості нових, якісних продуктів, поступовим зменшенням їх вартості порівняно з вітчизняними аналогами [3, С. 120].

Страховики очікують від інвесторів на нові технології, нові лінійки страхових продуктів, якісні кадри, які будуть впроваджувати передові стратегії розвитку, ефективні прийоми ризик-менеджменту, методики продаж, грамотне управління інвестиційним портфелем. Присутність інвесторів також підвищить рівень конкуренції на страховому ринку, що, у свою чергу, витіснить із ринку невеликі компанії, які не можуть на рівних конкурувати з іноземцями за рівнем сервісу, інноваціями і технологіями.

Поряд з цим є низка недоліків, пов'язаних із приходом іноземних страхових компаній на вітчизняний страховий ринок. Серед таких проблем необхідно виділити: ускладнення страхового нагляду за операціями страховиків; ймовірність посилення іноземного втручання у страхову систему України, що може негативно позначитися на рівні її економічної безпеки; вплив коштів за кордон; перевага інтересів країни походження капіталу над інтересами суб'єктів вітчизняного ринку; недовговічність відносин тощо [12]. На сьогодні спостерігається активна інтеграція іноземного капіталу впливових фінансових установ до фінансового сектору України. Прихід іноземних інвестицій може призвести до необхідності об'єднання окремих малих банків, але таке рішення буде обумовлене підвищенням рівня конкурентоспроможності.

Вітчизняні страхові компанії, щоб не втратити конкурентні переваги повинні постійно удосконалювати свої операції і послуги, нарощувати рівень капіталізації страхової системи і консолідації вітчизняного страхового бізнесу, впроваджувати прогресивні технології управління задля підвищення ефективності діяльності страхових компаній. Стратегічною метою страхової діяльності на сучасному етапі має стати забезпечення системної стабільності і створення необхідних умов для розвитку страхових послуг на засадах добросовісної конкуренції.

Висновки. На сьогодні спостерігається активна інтеграція іноземного капіталу впливових фінансових установ до фінансового сектору України. Прихід іноземних інвестицій може призвести до необхідності об'єднання окремих малих банків, але таке рішення буде обумовлене підвищенням рівня

конкурентоспроможності. Вітчизняні страхові компанії, щоб не втратити конкурентні переваги повинні постійно удосконалювати свої операції і послуги, нарощувати рівень капіталізації страхової системи і консолідації вітчизняного страхового бізнесу, упроваджувати прогресивні технології управління задля підвищення ефективності діяльності страхових компаній. Стратегічною метою страхової діяльності на сучасному етапі має стати забезпечення системної стабільності і створення необхідних умов для розвитку страхових послуг на засадах добросовісної конкуренції.

Підводячи підсумки підкреслимо позитивні наслідки приходу іноземного капіталу у фінансовий сектор України: 1) швидке й ефективне впровадження новітніх методів банківської діяльності. Система менеджменту іноземного банку й наявність сучасних і надійних інформаційних технологій, що поліпшує ефективність функціонування банківської системи; 2) зростання обсягу кредитних ресурсів і посилення стабільності їх джерел. Іноземні банки з вищою капіталізацією, на відміну від місцевих, будуть здатні здійснювати кредитну діяльність навіть під час економічного спаду; 3) розширення спектра якісних послуг, комплексний підхід до обслуговування клієнтів, що приведе в результаті до здешевлення банківських послуг; 4) упровадження системи страхування банківських ризиків; 5) активізація конкуренції й прискорення процесу реформування банківської системи; 6) упровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації й реструктуризації банків, що набуває виняткового значення в умовах консолідації; 7) посилення ролі банківської системи в процесі розподілу інвестиційних ресурсів; 8) підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. Іноземний капітал на ринках банківських послуг України, Росії та Білорусі / О. Барановський // Вісник НБУ. - 2007. - № 9. - С. 12.
2. Геєць В. Іноземний капітал у банківській системі України / В. Геєць // Дзеркало тижня. - 2007. - № 26 (605). - С. 3.
3. Павлюк К. В. Діяльність іноземних комерційних банків в Україні: тенденції та проблеми / К. В. Павлюк, В. А. Кажан // Фінанси України. - 2006. - № 6. - С. 143-150.
4. Корнилюк Р. Українські банки в тенетах іноземного капіталу / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ukrrudprom.com/digest/Ukransk_banki_v_tenetah_nozemnogo_kaptalu.html.
5. Набок Р. Влияние иностранного капитала на развитие банковской системы / Р. Набок // Финансовый директор. - 2006. - № 4 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.gaap.ru/biblio/gaap-ias/msfo/064.asp>.
6. Олійник М. В. Інституційна динаміка фінансового сектору в умовах ринкової трансформації економіки України / М. В. Олійник [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/PSPE/2009_4/Oliynuk_409.htm.
7. Основні показники діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/bank_supervision/dynamics.htm.
8. Офіційний сайт Центрального банку Польщі [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbp.pl.
9. Офіційний сайт Центрального банку Словаччини [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbs.sk.
10. Офіційний сайт Центрального банку Чехії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.cnb.cz.
11. Підсумки діяльності кредитних спілок, інших кредитних установ та юридичних осіб публічного права [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/ks_1_kv_2011.pdf
12. Підсумки діяльності страхових компаній [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00371.pdf>
13. Шелудько Н. М. Іноземний капітал у банківському секторі України: проблеми і наслідки / Н. М. Шелудько // Фінанси України. - 2006. - № 7. - С. 79-86.
14. Шулик В. Стратегія поведення банків з іноземним капіталом в умовах кризи / В. Шулик [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.credit-rating.ua.